

MECHANIZMY POWSTAWANIA I ROZWOJU KARIER PRZESTĘPCZYCH

Podstawowym problemem dzisiejszej polityki społecznej (a w jej ramach polityki kryminalnej) jest brak aktualnej wiedzy na temat tego, dlaczego niektórzy sprawcy czynów karalnych dopuszczają się ich wielokrotnie, jakie czynniki wpływają na rozpoczęcie karier kryminalnych (czynniki ryzyka), zatem jakie należy podjąć działania, by zapobiegać zaangażowaniu młodych ludzi w działalność przestępczą. Ponadto należy wyjaśnić, jakie czynniki społeczne i gospodarcze przyczyniają się do rozwoju karier kryminalnych bądź prowadzą do ich zaprzestania. Brak wiedzy o ww. czynnikach przekłada się z jednej strony brak programów wczesnej interwencji (zapobiegających wkraczaniu małoletnich na drogę przestępczą), z drugiej natomiast powoduje nieefektywność programów wychodzenia z przestępczości na różnych etapach kariery kryminalnej.

W każdym społeczeństwie istnieje grupa osób, które można określić mianem „chronicznych przestępców”. Różne badania pokazują, że taką charakterystykę nosi 5-10% osób, które dopuszczają się czynów karalnych (Moffitt 2009). Istnienie wielokrotnych przestępców jest poważnym problemem, a ich działalność budzi zaniepokojenie społeczne. Tym bardziej zatem istotne jest regularne badanie tej grupy osób, zwłaszcza w kontekście nieustająco zmieniającego się świata. Im większą i bardziej aktualną zgromadzimy wiedzę o przyczynach ich pozostawania w przestępczości, tym skuteczniej będziemy na nią reagować i dążyć do przerywania ich karier kryminalnych.

W dążeniu do zdobycia wiedzy o tym, dlaczego niektórzy sprawcy przestępstw dopuszczają się ich wielokrotnie, ważne jest odkrywanie mechanizmów i czynników ryzyka, które są nieco inne dla każdego pokolenia. Jednym ze sposobów poszerzania wiedzy w tym obszarze jest prowadzenie badań longitudinalnych, zorientowanych na badanie dalszych losów nieletnich sprawców (katamneza) oraz przeszłości kryminalnej i społecznej sprawców dorosłych (anamneza).

Ogólny plan badań:

- 1) Badanie katamnesticzne karier kryminalnych wielokrotnych sprawców czynów karalnych.
- 2) Badanie anamnesticzne karier kryminalnych wielokrotnych sprawców czynów karalnych.
- 3) Badanie trendów przestępczości wielokrotnych sprawców przestępstw w różnych kategoriach wiekowych na tle ogólnych trendów przestępczości w Polsce.
- 4) Analiza czynników ryzyka rozwoju kariery kryminalnej.
- 5) Opracowanie typów karier kryminalnych.
- 6) Analiza wpływu czynników społecznych i gospodarczych na rozwój przestępczości wielokrotnych sprawców przestępstw.

W trakcie realizacji badań wykorzystane będą różnorodne metody i techniki badawcze takie jak: analiza literatury przedmiotu, analiza innych danych zastanych, analiza skazań w Krajowym Rejestrze Karnym, analiza akt spraw karnych, wywiady narracyjne, analiza akt penitencjarnych i analiza statystyczna.

Do analizy danych statystycznych używane będą specjalne programy opracowane w tym celu (jak np. SPSS), program Excel (w którym można dokonywać prostszych obliczeń i korelacji) oraz będące w posiadaniu INP PAN program do prowadzenia badań internetowych i analizy danych Lime Survey.

Wyniki przeprowadzonych badań będą się opierały o zasadę triangulacji. Będą zatem uwzględniały analizy z powyższych wszystkich rodzajów metod i technik badawczych i będą wynikiem ich porównania oraz uzupełniania się danych oraz ich uszczegóławiania. Wszystkie wyniki będą prezentowane na szerszym tle analiz historycznych oraz najnowszych danych międzynarodowych dotyczących zagadnienia kształtowania się karier kryminalnych.